

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum lex noua impleat veterem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

Et a moralia & sacramentalia: sed in his non consistit principalitas legis nouae, sicut principalitas veteris legis in eis consistebat. Illi autem qui in veteri testamento Deo fuerunt accepti per fidem, secundum hoc ad nouum testamentum pertinebant: non enim iustificabantur nisi per fidem Christi, q est actor noui testamenti, unde & de Moyse dicit apostolus ad Hebr. ii. quod maiores diuitias aestimabat thesauro Aegyptiorum, improprium Christi.

ARTICVLVS II.

Utrum lex noua legem ueterem impleat.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod lex noua legem ueterem non impleat. Impletio enim contrariatur euacuationi, sed lex noua euacuat, uel excludit obseruantias legis ueteris: dicitur enim apostolus ad Gal. 3. Si circūcidimini, Christus nihil uobis proderit, ergo lex noua non est impletiva ueteris legis.

¶ 3. Praet. Contrarium non est impletium sui contrarii: sed Dñs in lege noua proposuit quaedam praecipua cōtraria praecipis ueteris legis. dicitur enim Matt. 5. Audistis quia dictum est antiquis, Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudiij: ego autē dico uobis, Quicumque dimiserit uxorem suam, faciet eam machari. & idē consequenter patet in prohibitione iuramenti: & etiam in prohibitione talionis, & in odio inimicorum. Similiter etiam uidetur Dominus exclusisse praecipua ueteris legis de discretione ciborum, Matth. 15. dicens: Non quod intrat in os coquinat hominem, ergo lex noua non est impletiva ueteris.

¶ 3. Praet. Quicumque contra legem agit, non implet legem, sed Christus in aliquibus contra legem fecit, reitigit enim leprosum, ut dicitur Matth. 8. quod erat contra legem. Similiter etiā uidetur sabbatum pluries uiolasse, nisi deo dicebāt Iudaei Io. 9. Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit. ergo Christus non impleuit legē, & ita lex noua data a Christo nō est ueteris impletiva.

¶ 4. Praet. In ueteri lege continebantur praecipua moralia, ceremonialia, & iudicialia, ut supra dictū est: sed Dominus Matt. 5. ubi quantum ad aliqua legem impleuit, nullam mentionem uidetur facere de iudicialibus, & ceremonialibus, ergo uidetur quod lex noua non sit totaliter ueteris impletiva.

SED CONTRA est, quod dñs dicit Mat. 5. Nō ueni soluere legē, sed adimplere. & postea subdit. Iota unū, aut unus apex nō preteribit a lege, donec omnia fiat.

RESPON. Dicendum, q sicut supra dictum est, lex noua cōparatur ad ueterē, sicut perfectum ad imperfectum. Omne autem perfectū adimplet id, qd imperfecto deest, & sicut hoc lex noua adimplet ueterē legem, in quantum supplet illud, quod ueteri legi deerat. In ueteri autem lege duo possunt considerari. scilicet finis, & praecipua contenta in lege. Finis uerō cuiuslibet legis est, ut homines efficiantur iusti & uirtuosi, ut supra dictum est; unde & finis ueteris legis erat iustificatio hominum, quam quidē lex efficere non poterat, sed figurabat quibusdā ceremonialibus factis & promittebat uerbis, & quantum ad hoc lex noua implet ueterem legem iustificando per uirtutem passionis Christi. & hoc est qd apostolus dicit ad Rom. 9. Quod impossibile erat legi, Deus filiū suū mittens in carnem, ut iustificatio legis impleretur in nobis. Et quantum ad hoc, lex noua exhibet, qd lex uetus promitte-

bat, secundum illud 2. ad Cor. 1. Quotquot promissiones Dei sunt, in illo est, i. in Christo. Et iterū quantum ad hoc complet etiam quod uetus lex figurabat. unde ad Col. 2. dicitur de ceremonialibus, quod erant umbra futurorum: corpus autem Christi, i. ueritas, pertinet ad Christum: unde lex noua dicitur lex ueritatis, lex autem uetus umbra, uel figura. Praecipua uerō ueteris legis adimpleuit Christus & opere, & doctrina: opere quidem, quia circūcidi uoluit, & alia legalia obseruare, quae erant tempore illo obseruanda, secundum illud Gal. 4. Factum sub lege. Sua autem doctrina adimpleuit praecipua legis tripliciter. Primo quidem, uerum intellectum legis exprimentes, sicut patet in homicidio & adulterio, in quorū prohibitione Scribae & Pharisei non intelligebant nisi exteriorem actum prohibitum; unde Dominus legē adimpleuit, ostendendo et interiores actus peccatorum cadere sub prohibitione. Secundo, adimpleuit Dominus praecipua legis, ordinando quō tutius obseruaretur quod lex uetus statuerat, sicut lex uetus statuerat, ut homo non periuraret: & hoc tutius obseruatur, si omnino a iuramento absteat, nisi in causa necessitatis. Tertiō, adimpleuit Dominus praecipua legis, superaddendo quaedam perfectionis cōsilia, ut patet Matth. 19. ubi dicenti se obseruasse praecipua ueteris legis, dicit: Vnum tibi deest. Si uis perfectus esse, uade, & uende omnia quae habes &c.

AD PRIMUM ergo dicendum, q lex noua non euacuat obseruantiam ueteris legis, nisi quantum ad ceremonialia, ut supra dictum est: haec autem erant in figuram futuri. Vnde ex hoc ipso quod ceremonialia praecipua sunt impleta perfectis his quae figurabantur, non sunt ulterius obseruanda: quia si obseruarentur, adhuc significaretur aliquid ut futuri, & non impletum; sicut et promissio futuri doni locum iam non habet promissione iam impleta per doni exhibitionem, & per hunc modum ceremonialia legis tolluntur, cum implentur.

AD SECUNDVM dicendum, q sicut Aug. dicit contra Faustum, Praecipua illa Domini non sunt cōtraria praecipis ueteris legis. Quod n. Dominus praecipit de uxore dimittenda, non est contrarium ei qd lex praecipit. neque n. ait lex: Qui uoluerit, dimittat uxorem, cui esset contrarium nō dimittere: sed utiq; nolebat dimitti uxore a uiro, qui hanc interposuit moram, ut in dissidium animus praecipis libelli conscriptione refractus absteret. unde Dominus ad hoc confirmandum, ut non facile uxor dimittatur, solā cām fornicationis excepit. Et idem etiam dicendum est in prohibitione iuramenti, sicut dictū est: & idē et patet in prohibitione talionis. Taxauit enim modū uindictae lex, ut non procederetur ad immoderatā uindictā, a qua Dominus perfectus remouit eum, quem monuit omnino a uindicta abstinere. Circa odium uerō inimicorū remouit falsum Phariseorū intellectum, nos monens, ut persona odio non haberetur, sed culpa. Circa discretionem uerō ciborum, quae ceremonialis erat, Dominus non mandauit ut tunc non obseruarentur: sed ostendit q nulli cibi secundum suam naturam erant immundi, sed solum secundum figuram, ut supra dictum est.

AD TERTIVM dicendum, q tactus leprosi erat prohibitus in ueteri lege, quia ex hoc incurrebat homo quantum ad irregularitatis immunditiā, sicut & ex tactu mortui, ut supra dictum est: sed Dñs qui erat mundator leprosi, immunditiam incurere non poterat. Per ea autem, quae fecit in sabbatho, sabbathū non soluit secundum rei ueritatem, sicut ipse Matth. in Euāgelio, ostēdit, tū quia operabatur miracula uirtute diuina, Prima Secunde S. Thomae. H. H. 2. quae

q. 103. ar. 3. & 4.

Li. 19. c. 16. 18. & 26. ro. 6.

In fine cor. artic.

q. 102. ar. 6. ad 1.

q. 102. ar. 5.

quae semper operatur in rebus, tñ quia salutis huma-
nae opera faciebat, cum Pharisei etiam salutis anima-
lium in die sabbathi prouiderent: tum etiam quia ra-
tione necessitatis discipulos excusauit in sabbatho
spicas colligentes. Sed uidebatur soluere secundum
superstitiosum intellectum Phariseorum, qui cre-
debant etiã a salubribus operibus esse in die sabbathi
abstinendum, quod erat contra intentionem legis.

AD QVARTVM dicendum, quod caeremonialia
praecepta legis non commemorantur Matth. 5. quia
eorum obseruantia totaliter excluditur per imple-
tionem, ut dictum est. De iudicialibus uero praecep-
tis commemorauit praeceptum talionis, ut quod
de hoc diceretur, de omnibus aliis esset intelligen-
dum; in quo quidem praecepto docuit legis inten-
tionem non esse ad hoc, qd poena talionis quaereret
propter liuorem uindictae, quem ipse excludit mo-
nens, qd homo debet esse paratus etiam maiores ini-
urias lufferre, sed solum propter amorem iustitiae,
quod adhuc in noua lege remanet.

ARTICVLVS IIII.

Utrum lex noua in lege ueteri contineatur.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod lex
noua in lege ueteri non contineatur. Lex n. no-
ua praecipit in fide consistit, unde dicitur lex fidei,
ut patet Rom. 4. sed multa credenda traduntur in no-
ua lege, quae in ueteri lege non continentur. ergo lex
noua non continetur in ueteri.

¶ 2. Præ. Quaedam * glos. dicit Matth. 5. super illud,
Qui soluerit unum de mandatis istis minimis, quod
mandata legis sunt minora, in Euangelio uero sunt
mandata maiora: maius autem non potest contineri
in minori. ergo lex noua non continetur in ueteri.

¶ 3. Præ. Quod continetur in altero, simul habetur
habito illo. si igitur lex noua contineret in ueteri, se-
queretur quod habita ueteri lege, habeatur & noua.
superfluum igitur fuit habita ueteri lege iterum dari
nouam. non ergo noua lex continetur in ueteri.

SED CONTRA est, quod dicitur Ezech. 1. Rota er-
rat in rota, id est, nouum testamentum in ueteri, ut
Greg. exponit. *

RESPON. Dicendum, qd aliquid continetur in alio
dupliciter. Vno modo in actu, sicut locatũ in loco:
alio modo uirtute, sicut effectus in causa, uel cõple-
mentum in completo: sicut genus continet spēs po-
testate, & sicut tota arbor continetur in semine, & per
hunc modum noua lex continetur in ueteri. Dictũ
est. n. * quod noua lex comparatur ad ueterem, sicut
perfectum ad imperfectum. Vnde Chrysost. exponens
illud quod habetur Marci 4. Vltro terra fructi-
ficat, primum herbam, deinde spicam, deinde plenu
frumentum in spica, sic dicit. Primo herbam fructi-
ficat in lege naturae, postmodũ spicas in lege Moy-
si, postea plenum frumentum in Euangelio. Sic igitur
est lex noua in ueteri, sicut fructus in spica.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quod omnia quae
credenda traduntur in nouo testamento explicite &
aperte, traduntur credenda in ueteri testamento, sed
implicitè sub figura: & secundum hoc etiam quantũ
ad credenda, lex noua continetur in ueteri.

AD II. dicendum, qd praecepta nouae legis dicuntur
esse maiora, qd praecepta ueteris legis, quantum ad ex-
plicitam manifestationem: sed quantum ad ipsam sub-
stantiam praeceptorum noui testamenti, omnia con-
tinentur in ueteri testamento. unde Aug. dicit cõtra
Fauftum, * qd pene omnia quae monuit, uel praecepti

Dominus, ubi adiugebat, Ego autem dico uos
ueniuntur etiam in illis ueteribus libris. Sed
intelligebant homicidium, nisi peremptionem
potis humani, aperuit Dominus omnem
motum ad nocendum fratri, in homicidio
deputari: & quantum ad huiusmodi manifesta
praecepta nouae legis dicuntur maiora prae-
ceptis legis. Nihil tamen prohibet maius in
uirtute contineri, sicut arbor continetur in
semine.

AD TERTIVM Dicendum, quod illud quod
dicitur datum est, oportet explicari, & id eo possit
legem latam, oportuit etiam nouam legem dari.

ARTICVLVS IIII.

Utrum lex noua sit grauior quam ueteris.

AD QVARTVM sic proceditur. Vt, quod lex
sit grauior, quam lex ueteris. Matth. 23. dicit
illud, Qui soluerit unum de mandatis his
dicit Chrysostomus * Mandata Moy-
si in aduer-
lia sunt, ut, Non occides, Non adulterabis,
Christi autem scilicet, Non irascaris, Non con-
scas, in actu difficilia sunt. ergo lex noua est
grauior quam ueteris.

¶ 2. Præ. Facilius est terrena prosperitate
tribulationes perpeti, sed in ueteri testamento
uationem ueteris legis consequbatur prosperi-
tatis, ut patet Deut. 28. Obseruatores autem
legis consequntur multiplex aduersitas, prout
ad Corin. 6. Exhibeamus nosmetipsos sicut
nistros in multa patientia, in tribulationibus
cessitibus, in angustiis & c. ergo lex noua est
grauior quam lex ueteris.

¶ 3. Præ. Quod se habet ex additione ad
dicitur esse difficilius, sed lex noua se habet
ne ad ueterem. nam lex uetus prohibuit
lex noua et iuramentũ, lex uetus prohibuit
uxoris sine libello repudii, lex autem noua
diffidium prohibuit, ut patet Matt. 5. secun-
positionem Aug. ergo lex noua est grauior
ueteris.

SED CONTRA est, quod dicitur Matt. 23. V-
me omnes qui laboratis, & onerati estis, qui-
nens Hilarius * dicit. Legis difficultatibus
tes, & peccatis saeculi oneratos ad se aduocant
modum de iugo Euangelii subdit. Iugum enim
suaue est, & onus meum leue. ergo lex noua est
grauior quam ueteris.

RESPON. Dicendum, qd circa opera uirtutum
quibus praecepta legis dantur, duplex difficultas
tendi potest. Vna quidem ex parte exteriori
rum, quae ex seipsis quandam difficultatem
& grauitatem. & quantum ad hoc lex uetus est
to grauior quam noua, quia ad plures actus
res obligabat lex uetus in multiplicibus caeremo-
quã lex noua, quã praeter praecepta legis natu-
cissima superaddidit in doctrina Christi & Apo-
lorum: licet aliqua sint postmodum superaddita
institutione sanctorum patrum, in quibus
dicit esse moderationem attendendam, nec
tio fidelium onerosa reddatur. Dicit enim
sitiones Ianuarii de quibusdam, qd ipse iam
nostram, quam in manifestissimis, & pauca
lebrationum sacramentis Dei uoluit mitior
seliberam, seruilibus. premunt oneribus, ad
bilior sit conditio Iudaeorum, qui legalibus
tis, nõ humanis praesumptionibus subiacent
autem difficultas est circa opera uirtutum

Ad 1. arg. & cor. ar.

Gal. 1. Je. 2.

Chrif. Hom. io. in Matr. in imperfecio ope de clinando ad fi. to 2.

He. 6. i. Fze. ch. parum a medio.

Ar. 1. in cor. & ad 2.

Li. 19. c. 28. in pri & c. 23. simul to.